

Scenariokaart globalisering

Welke vier scenario's voor globalisering voor 2027 ziet het ministerie van Buitenlandse Zaken?

Fragmentatie

D

Waar past dit scenario in het trilemma van Rodrik?

- Economische globalisering is beperkt door isolationisme en protectionisme. **GLOBALISERING**
- Natiestaten hebben veel macht en trekken zich terug uit internationale organisaties. **NATIESTAAT**
- Democratische legitimatie beperkt zich tot nationale politiek. **DEMOCRATIE**

Welke trends wijzen in de richting van dit scenario?

- Lidstaten trekken zich terug uit de EU.
- Staten komen steeds meer op voor de belangen en het voortbestaan van 'hun' nationale bedrijven.
- Internationale veiligheidssamenwerking komt steeds moeilijker tot stand, zoals in Oekraïne en Syrië.
- Rechts-populistische partijen winnen aan invloed in westerse landen.

Wat gebeurt er in dit scenario?

- De wereld is verkaveld in protectionistische economieën. **ECONOMIE**
- Internationale samenwerking is beperkt.
- Landen staan tegenover elkaar en interstatelijke conflicten liggen op de loer. **VEILIGHEID**
- Internationale veiligheidssamenwerking is beperkt, landen staan zelf garant voor veiligheid van burgers.
- De eurozone is uiteengevallen en de huidige EU functioneert niet meer. **EU**
- Arbeidsmigratie en vluchtelingenstromen nemen af, omdat landen grenzen steeds strenger bewaken. **MIGRATIE**
- Internationale aanpak van klimaatproblemen is afwezig. **KLIMAAT**
- Staten proberen eigen burgers tegen de gevolgen van klimaatverandering te beschermen.
- Burgers zijn onzeker over hun toekomst. **SOCIAAL-ECONOMISCH**
- Burgers hechten sterk aan hun nationale-culturele identiteit.

Waar past dit scenario in het trilemma van Rodrik?

- Economische globalisering is geremd door regulering door natiestaten. **GLOBALISERING**
- Natiestaten hebben veel macht en beslissen zelf over basale (economische) vraagstukken. **NATIESTAAT**
- Democratische controle binnen natiestaten is sterk en bepaalt internationale samenwerking. **DEMOCRATIE**

Welke trends wijzen in de richting van dit scenario?

- Lidstaten halen delen van hun soevereiniteit terug uit de EU.
- Staten maken afspraken om ondernemingen te reguleren, zoals rond belastingen en technologiegebruik.
- Staten maken basale internationale afspraken om het kapitaalverkeer aan banden te leggen.
- Staten komen steeds meer op voor belangen en voortbestaan van 'hun' nationale bedrijven.

Wat gebeurt er in dit scenario?

- Handelsakkoorden laten staten ruimte om hun markten deels af te schermen.
- Staten gebruiken de ruimte om zelf keuzes te maken over inrichting van hun welvaartsstaat. **ECONOMIE**
- Staten interveniëren om nationale economische belangen en bedrijven te beschermen.
- Interstatelijke samenwerking kenmerkt zich door wisselende coalitievorming rond (tijdelijke) belangen. **VEILIGHEID**
- Nationale politiek leidt tot spanning tussen staten en (dreiging van) conflicten.
- In de EU werken landen in blokken op basis van gedeelde belangen in verschillende snelheden. **EU**
- Migratie naar Europa is sterk beperkt en gereguleerd, buitengrenzen zijn strikt bewaakt. **MIGRATIE**
- Lidstaten hebben binnen de EU mogelijkheden om het vrij verkeer van personen in te dammen.
- Aanpak van klimaatproblemen is versnipperd omdat nationale belangen voorop staan. **KLIMAAT**
- Vertrouwen van burgers in de staat is groot, vanwege eigen keuzes door nationale, democratische instituties. **SOCIAAL-ECONOMISCH**

Hyper-globalisering

A

Waar past dit scenario in het trilemma van Rodrik?

- Economische globalisering is sterk en relatief ongeregeerd. **GLOBALISERING**
- Natiestaten hebben weinig macht, internationale ondernemingen veel. **NATIESTAAT**
- Democratische controle op economische globalisering is zwak. **DEMOCRATIE**

Welke trends wijzen in de richting van dit scenario?

- Staten verlagen belastingen voor bedrijven steeds verder en versoberen sociale voorzieningen.
- De arbeidsmarkt flexibiliseert steeds verder, de macht van vakbonden neemt verder af.
- De EU ontwikkelt legale vormen van arbeidsmigratie van buiten de EU.
- Grote tech-bedrijven spelen een steeds dominantere rol in de internationale economie.

Wat gebeurt er in dit scenario?

- Deregulering, open markten en een kleine overheid geven maximale ruimte aan marktwerking. **ECONOMIE**
- Bedrijven zetten nieuwe technologieën in zonder noemenswaardige regulering.
- Sterke economische globalisering vermindert aantal en intensiteit van internationale conflicten. **VEILIGHEID**
- De EU richt zich vooral op het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat en deregulering. **EU**
- Mensen migreren vaak en makkelijk naar plekken waar werk voor ze is. **MIGRATIE**
- Aanpak van klimaatproblemen is weinig effectief, afspraken missen ambitie en zijn nauwelijks bindend. **KLIMAAT**
- De inkomens- en vermogensongelijkheid binnen landen en tussen landen is groot. **SOCIAAL-ECONOMISCH**
- Mensen zijn afhankelijk van hun netwerk voor hulp en ondersteuning (sociale voorzieningen zijn beperkt).

Waar past dit scenario in het trilemma van Rodrik?

- Economische globalisering is sterk én gereguleerd, vooral regionaal. **GLOBALISERING**
- Natiestaten hebben weinig macht, supranationale organisaties veel. **NATIESTAAT**
- Democratische controle op besluitvorming in supranationale organisaties is georganiseerd en sterk. **DEMOCRATIE**

Welke trends wijzen in de richting van dit scenario?

- De macht en democratische legitimiteit van de EU nemen toe, gedreven door Frans-Duitse samenwerking.
- Staten reguleren markten steeds sterker via internationale organisaties (EU, G20, WTO).
- Landen werken steeds sterker samen om vluchtelingenstromen in te dammen.
- Staten sluiten verdragen tegen klimaatproblematiek.

Wat gebeurt er in dit scenario?

- De wereldeconomie is sterk geharmoniseerd door internationale afspraken, vooral regionaal. **ECONOMIE**
- Internationale veiligheidsamenwerking neemt toe, zoals missies van een (representatieve) Veiligheidsraad. **VEILIGHEID**
- Sterke economische globalisering vermindert aantal en intensiteit van internationale conflicten. **EU**
- De EU heeft federale kenmerken, met krachtige, democratisch gelegitimeerde Europese instituties.
- Supranationale organisaties hebben de middelen om stromen vluchtelingen en arbeidsmigranten te sturen. **MIGRATIE**
- Mensen migreren vaak en makkelijk naar plekken waar werk voor ze is.
- Aanpak van klimaatproblemen is effectief, door samenwerking in internationale organisaties. **KLIMAAT**
- Inkomensverschillen blijven beperkt vanwege (supranationale) verdeling van welvaart. **SOCIAAL-ECONOMISCH**
- Burgers identificeren zich sterk met supranationale verbanden ('wereldburger', 'Europeaan').

Machtige natiestaten

C

Global Governance

B

Over deze kaart

Deze kaart beschrijft de kern van vier scenario's voor globalisering in 2027 volgens het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ). De scenario's zijn gebaseerd op trends uit een voorbereidende studie van HCSS ('Een kompas voor een wereld in beweging') en het trilemma van Rodrik. De econoom Dani Rodrik stelt dat diepe economische integratie (globalisering), nationale soevereiniteit (de natiestaat) en democratische controle (democratie) niet samengaan. Staten moeten één van de drie laten varen. De vier scenario's beschrijven we langs de lijnen van dit trilemma, een zestal relevante beleidsthema's, en trends die tot dit scenario kunnen leiden. Deze 'Scenariokaart' vormt de basis om beleidsopties te bedenken voor het ministerie om met globalisering om te gaan. De eerste aanzet hiertoe staat op de 'Beleidsrichtingenkaart'.

Richtingwijzers voor de globaliseringsagenda

Wat zijn mogelijke beleidsrichtingen om verder over na te denken in antwoord op de scenario's?

Migratie

Mogelijke beleidsrichtingen

Nederland zet in op een Europees migratiebeleid met focus op het wegnemen van grondoorzaken van stromen kansarme migranten en vluchtelingen, en op een effectief terugkeerbeleid

- DOEL** Het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting door instroom van migranten.
- MOTIVERING** Steeds meer Europeanen zijn onzeker over hun (economische) toekomst en zien migratie als bedreiging.
- PASSENDHEID** Deze beleidsrichting past in scenario's **B** en **C**.

Nederland richt OS-gelden op werkgelegenheid voor laagopgeleiden in grote steden in een beperkt aantal Afrikaanse partnerlanden

- DOEL** Het versterken van inclusieve groei in Afrika.
- MOTIVERING** Het aanpakken van de grondoorzaken van migratie naar Europa. Grote Afrikaanse steden tellen steeds meer laaggeschoolden met slechte economische vooruitzichten. Sociaal-economische ongelijkheid in Afrika neemt toe. Steeds meer Afrikanen komen vanwege hun slechte economische situatie naar Europa.
- PASSENDHEID** Globalisering en digitalisering vergroten de afzetmarkt voor ondernemers uit ontwikkelingslanden. Deze beleidsrichting past in scenario's **A**, **B** en **C**.

Sociaal-economisch

Mogelijke beleidsrichtingen

Nederland vermindert sociaal-economische ongelijkheid tussen en binnen EU-lidstaten

- DOEL** Het verbeteren van de sociaal-economische situatie van burgers die slechter af zijn door globalisering.
- MOTIVERING** Sociaal-economische verschillen in Europa nemen toe en zetten de legitimiteit van de EU onder druk. Steeds meer Europeanen zijn ontevreden over hun situatie en onzeker over hun toekomst. Steeds meer Europeanen zijn kritisch op Europa en over globalisering.
- PASSENDHEID** Deze beleidsrichting past in scenario's **B** en **C**.

Klimaat

Mogelijke beleidsrichtingen

Nederland plaatst klimaatverandering bovenaan de lijst van belangrijke internationale uitdagingen

- DOEL** Het voorkomen en tegengaan van negatieve gevolgen van klimaatverandering.
- MOTIVERING** Globalisering versterkt effecten van systeemrisico's door klimaatverandering, zoals ziektes en migratie.
- PASSENDHEID** Deze beleidsrichting past in scenario's **A**, **B** en **C**.

Economie

Mogelijke beleidsrichtingen

Nederland intensiveert regionale economische samenwerking met steden in Vlaanderen en Noord-Rijn Westfalen

- DOEL** Het versterken van onze concurrentiepositie tegenover economische centra als Londen en Shanghai.
- MOTIVERING** Regio's rond Nederland bieden samenwerkingskansen voor onze bedrijven (schaal- en synergievoordelen). Bestaande regionale clusters bieden een goede basis om uit te bouwen, zoals Brainport Eindhoven.
- PASSENDHEID** Beleid in Europa richt zich steeds sterker op samenwerking tussen stedelijke agglomeraties. Deze beleidsrichting past in alle scenario's (**A**, **B**, **C** en **D**).

Nederland ontwikkelt met partners een assertieve opstelling richting China en zoekt naar win-win oplossingen

- DOEL** Het bevorderen van een gelijk speelveld en wederkerigheid in de relatie met China.
- MOTIVERING** China is steeds dominanter in de internationale economie en politiek, zoals door overnames van bedrijven. Nederlandse bedrijven kampen met oneerlijke concurrentie en dumping vanuit China. China hanteert steeds vaker een 'verdeel- en heerspolitiek', door staten tegen elkaar uit te spelen.
- PASSENDHEID** Deze beleidsrichting past in scenario's **A**, **B** en **C**.

Veiligheid

Mogelijke beleidsrichtingen

Nederland zet meer in op Europese veiligheids- en defensiesamenwerking en minder op samenwerking met de VS

- DOEL** Het garanderen van eigen veiligheid met een focus op (de randen van) Europa.
- MOTIVERING** Europa en de VS hebben steeds minder gezamenlijke doelen en waarden op veiligheidsgebied. De VS kleurt het dreigingsbeeld van Europa, terwijl Amerikaanse belangen soms afwijken. De steun voor verregaande Europese veiligheidssamenwerking onder de Europese bevolking groeit. Europese staten werken al steeds intensiever samen op veiligheidsgebied.
- PASSENDHEID** Deze beleidsrichting past in scenario's **A**, **B** en **C**.

Nederland zet meer in op het wegnemen van oorzaken van radicalisering in instabiele staten rond Europa, en richt zich hier minder op in andere delen van de wereld

- DOEL** Het voorkomen van terrorisme en maatschappelijke spanningen in Nederland.
- MOTIVERING** Instabiliteit en radicalisering aan de randen van Europa neemt toe. Radicalisering in instabiele landen rondom Europa vormt een acute nationale veiligheidsdreiging. Preventie van radicalisering is doelmatiger dan symptoombestrijding.
- PASSENDHEID** Deze beleidsrichting is past in scenario's **A** en **B**.

Nederland zet in op Europese aanpak van digitale dreigingen voor politiek en samenleving

- DOEL** Het behouden of vergroten van maatschappelijke stabiliteit, democratie en rechtstaat.
- MOTIVERING** Cyberdreigingen nemen toe, zoals grootschalige *hacks* en politieke inmenging van andere staten. Burgers en bedrijven ervaren steeds vaker de gevolgen van cyberdreiging aan den lijve. Nederland heeft de capaciteit om cyberdreigingen het hoofd te bieden en kan andere lidstaten helpen.
- PASSENDHEID** Deze beleidsrichting past in scenario's **B** en **C**.

Over deze kaart

Op deze kaart staan negen beleidsrichtingen voor het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) die een antwoord kunnen bieden op de vier globaliseringsscenario's (zie de Scenariokaart). Het is de eerste inventarisatie van richtingwijzers die het ministerie kunnen helpen om in te spelen op belangrijke trends en ontwikkelingen in globalisering. Tijdens een denksessie met medewerkers van BZ hebben we deze beleidsrichtingen in kaart gebracht. Per richting beschreven we het doel, waarom deze beleidsrichting relevant is ('motivering') en in welke scenario's deze beleidsrichting vooral past (passendheid). De Eenheid Strategisch Advies (ESA) van het ministerie gebruikt deze richtingwijzers als vertrekpunt bij het maken van een 'Beleidsagenda Globalisering'. Hierin komen concrete beleidsaanbevelingen te staan waarmee het ministerie komende jaren aan de slag kan.